

ଭାବ୍ୟଲତା ।

ରଘୁଲକ୍ଷ୍ମୀ

ବୋର୍ଡ଼ ଦ୍ଵାରା ପୁସ୍ତକର ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପକ

ଶ୍ରୀ ଉଦୟନାଥ ନାୟକଙ୍କ ଦ୍ଵାରା

ପ୍ରଣୀତ

ଓ

ପ୍ରକାଶିତ ।

୧୯୪୮

ପ୍ରିଣ୍ଟର—ଶ୍ରୀ ଗୋବିନ୍ଦଚନ୍ଦ୍ର ଦାସ

ଶ୍ରୀ ରାଧାନାଥ କୋ-ଅପରେଟିଭ ପ୍ରେସ,

ବାଲୁବଜାର,

କଟକ

୧୯୪୮

ମୂଲ୍ୟ ଚାରିଅନା ।



ଉତ୍ସର୍ଗପତ୍ର ।

ଏହି

‘ଭାଗ୍ୟଲତା’

ନାମକ ପୁସ୍ତକ ଖଣ୍ଡିକ

ଉତ୍କଳୀୟ କୋମଳମତ୍ତ ବାଳିକାଙ୍କ ହସ୍ତରେ

ପ୍ରକାଶପତ୍ର ଅର୍ପଣ କଲି । ଏହାଦ୍ୱାରା

ସେମାନଙ୍କର ଉପକାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ

ହେଲେ ଶ୍ରମ ସଫଳ

ଜ୍ଞାନ କରବି ।

ପ୍ରଣେତା



କୃତଜ୍ଞତା

ଦୁମ୍ଭସର ଅନ୍ତର୍ଗତ ରଞ୍ଜିନୀତୀ ଶ୍ରୀମତୀ
ଧର୍ମ-କୃତ ସାହିତ୍ୟାନୁରାଗି
ଶ୍ରୀ କାଶୀନାଥ ସାବତ
ମହୋଦୟ
ସ୍ୱତଃ-ପ୍ରବୃତ୍ତ ହୋଇ
ଏ ପୁସ୍ତକ ମୁଦ୍ରିଣ ନିମନ୍ତେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ-
ଅର୍ଥ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିବାରୁ
ତାହାଙ୍କ ନିକଟରେ
ଏପୁସ୍ତକ ପ୍ରଣେତା
ଚିର କୃତଜ୍ଞ
ରହିଲ ।

ଅଭିମତ ।



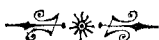
ଭାଗ୍ୟଲତା—ଏହି ପଦ୍ୟ ପୁସ୍ତକଟି ମୁଁ ଅମୂଲ୍ୟ ପଢ଼ି-
ଅଛି । ଭାଷା ସରଳ, ଭାବ ସୁବୋଧ ଏବଂ ନୀତିବ୍ୟଞ୍ଜକ
କଥୋପକଥନ ଛଳରେ ଏଥିରେ ବହୁ ଉପାଦେୟ ଉପଦେଶ-
ଗୁଡ଼ିଏ ଦିଆ ଯାଇଅଛି । ପଦ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଗୁରୁଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ—
ନବବଧୂ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ଗର୍ଭିଣୀ ଆଗୁର, ଶିଶୁପାଳନ ଏବଂ
ଶିଶୁଶିକ୍ଷା । ଗର୍ଭିଣୀ ଆଗୁର ଓ ଶିଶୁପାଳନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅନେକ
ଗୁଡ଼ିଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦିଆଯାଇଅଛି, ତହିଁରୁ ପ୍ରଚଳିତ କେତେ
ଗୋଟି କୁସଂସ୍କାର ମୂଳକ ବୋଲି ଅଧୁନିକ ବା ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ
ଶିକ୍ଷିତ କେହି କହିପାରନ୍ତି: କିନ୍ତୁ ବିଜ୍ଞାନର ସୀମା ନାହିଁ ।
ସେ ସବୁ କୌଣସି ବିଜ୍ଞାନାନୁମୋଦିତ ନୁହେଁ ଏହା କିଏ
କହିପାରବ ? ପୁସ୍ତକଟି ବିଶେଷରେ ବାଳିକା ଓ ଗୃହଣୀ-
ମାନଙ୍କର ପାଠ୍ୟ ହେବା ଉଚିତ, ଏହି ଭଳି ଦ୍ଵିତୀୟାଦେଶ
ସଂବଳିତପୁସ୍ତକ ଉତ୍କଳରେ ବିରଳ । ଗ୍ରନ୍ଥକର୍ତ୍ତା—ଏହାକୁ
ରଚନା କରି ନାମ୍ନୀ ଜାତିର ବହୁ ଉପକାର କରିଅଛନ୍ତି ।
ସେଥିପାଇଁ ସେ ଅନୁମାନଙ୍କର ଧନ୍ୟବାଦର ପାତ୍ର ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀରାମ ପଣ୍ଡା ।

ତା ୧୮/୪/୨୪



ଭାଗ୍ୟଲତା ।



ନବବୟସ୍କରବ୍ୟ ।

ଅଷାଢ଼ଶୁକ୍ଳ ।

ମନ ଦେଇ ଶୁଣି ବାଳିକାଗଣ,
ହିତ ହୁଏ ଯାହା କଲେ ଶ୍ରବଣ,
ନରସିଂହପୁର ନାମେ ବସତ,
ବହୁକାଳୁ ତହିଁ ସଭ୍ୟ ଦମତ,
କାଟୁଥାନ୍ତି ଦିନ,
ଅନପତ୍ୟ ମଣି ଜୀବନ ସ୍ଥାନ । ୧ ।

ଗଠିତ ଅଟଇ ବଧୂ ବଧାନ,
ନ ହୁଅଇ ପୁଣି ତା କେବେ ଆନ,
ଭାଗ୍ୟ ବଳେ କେତେ କାଳେ ଦୁହିତା,
ଜନ୍ମି ତୁଟାଇଲ ବେନିକ ଚିନ୍ତା,
ହୋଇ ହୁଏ ମତ,
ଦୁହିତା ପାଳନେ ହେଲେ ବରତ । ୨ ।

ଭାଗ୍ୟଲତା ।

ଡକାଇ ଗଣିକ ଜାତକ ବିଧି,
ଅଗରିଲେ ପିତା ମଣି ସୁସିଦ୍ଧି,
ଭାଗ୍ୟ କରମେ ସୁତା ଜାତ ଯେଣୁ,
ଭାଗ୍ୟଲତା ତାକ ନାମ ତା ଭେଣୁ,
ଦେଇ ମାତା ପିତା
ଦୁହୁତା ପାଳନେ କରନ୍ତୁ ଚିନ୍ତା । ୩ ।

ଚନ୍ଦ୍ରମା ଭୁଲ୍ୟ ଦିନୁଦିନ ବାଳା,
କରି ଅଙ୍ଗେ ଧରି ସକଳ କଳା,
ସଙ୍ଗିନୀଙ୍କ ମଧ୍ୟେ ସେ ପଶ୍ୟାରେ,
ଜିଣି ଉଠିଲ ଉତ୍ତମା ଅଖ୍ୟାରେ,
ବାଳିକା ବୟସେ
ପଢ଼ା ଶୁଣା ସେହୁ କଲ ଭବିଷ୍ୟେ । ୪ ।

ଗୁହଁ ଗୁହଁ ଦିନ ମାସ ବରଷ,
ବିତ୍ତ କନ୍ୟା ଯତ୍ନବନେ ପ୍ରବେଶ,
ବିଧିମତେ ପରିଶୟ ବଧାନ,
ସାର ମାତା ପିତା ସାନନ୍ଦ ମନ,
ବିବିଧ ସମ୍ଭାର,
ଦେଇ ପଠାଇଲେ ସ୍ୱାମୀ ମନ୍ଦର । ୫ ।

ବିଦାୟ ସମୟେ ସମ୍ପ୍ରାୟ ମାତା,
 ଆଲିଙ୍ଗି କହନ୍ତୁ ମୋ “ଭାଗ୍ୟ ଲତା” !
 ଦ୍ରବି ମାସ ଗର୍ଭେ କରି ଧାରଣ,
 ବଢ଼ାଇ ଯତନେ କଲି ପାଳନ,
 ଯୁବତୀ କାଳକୁ,
 କେମନ୍ତେ ମୁଁଛିବି ଗଲା ହାରକୁ । ୨୮

ବଡ଼ ସ୍ତ୍ରୀମାନ ନାଶ୍ ଜୀବନ,
 କେବେ ରହି ପାରେ ନାହିଁ ସ୍ତ୍ରୀଧୀନ,
 ଯତ୍ନବନେ ପଢ଼ ଶୈଶବେ ପିତା,
 ସେବ ପୁଣି ପୁଣି ତୋ ସ୍ତ୍ରୀଧୀନତା.
 ବ.କ.କ୍ୟରେ ବିକି,
 ସର୍ବଶେଷେ ମାତୁ ନୋହୁ କେଣିକି । ୨୯

କଟାଇ ସୁଖେ ମା ବାଲ୍ୟ ଜୀବନ,
 ଅଜୟ ହେଲୁ ତୁ ସ୍ତ୍ରୀମୀ ଅଧୀନ,
 ସ୍ତ୍ରୀମୀ ଅଟେ ନାଶ୍ ହୃଦ ଦେବତା,
 ସ୍ତ୍ରୀମୀ ଘେନି ଯାଏ ସକଳ ଚିନ୍ତା,
 ସ୍ତ୍ରୀମୀ ସେବାକର,
 ବଢ଼ାଇବୁ ତୋର ସତୀତ୍ତ୍ୱ ଶିଶୁ । । ।

ଭାଗ୍ୟଲତା ।

ପଡ଼ିଛି ମା ତୋର ସକଳ ତୀର୍ଥ,
ଭରତା ସନ୍ତୋଷେ ହେବୁ କୁତାର୍ଥ,
ପଡ଼ିବୁଁ ସାକ୍ଷାତେ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ,
ପତି ପଦ ସେବା ସବୁଠୁଁ ପୂଜ,
ତହିଁ ଥିଲେ ମତି,
ନରହର ପାପ ସନ୍ତାପ ଭାଉ । ୯

ପଡ଼ିବେଁ ଯେ ନାରୀ ଥାଏ ବରକ୍ର,
କରୁ ପଛେ ନାନା ବାର ବରତ,
ଗୃହଧାମ କରି ପରିଭ୍ରମଣ,
ଶେଷେ ଜଗନ୍ନାଥ ଲଭୁ ଦର୍ଶନ,
ପୁଣ୍ୟ କରୁ ଯେତେ,
ପାପିନୀର ପାପ ବଡ଼ଇ ତେତେ । ୧୦ ।

ଯେଉଁ ନାରୀ ମଜ୍ଜି ସ୍ଵାମୀ ସେବାରେ,
ପତି ଭକ୍ତି ରଖି ନିତି ହୃଦରେ,
ସ୍ଵାମୀ ଅଜ୍ଞା ଶିରୋଧାର୍ଯ୍ୟ ବଗୁର,
ସ୍ଵାମୀ କାର୍ଯ୍ୟେ ସବୁ ଦୁଃଖ ପାସୋର,
ତାଙ୍କ ସେବା କରେ,
ତାର କେଉଁ ବୁଦ୍ଧ ଲେଡ଼ା ସଂସାରେ । ୧୧ ।

ପତ ସୁଖେ ମଣି ନିଜକୁ ସୁଖୀ,
 ପତ ଦୁଃଖ ଦେଖି ହେବୁ ତୁଁ ଦୁଃଖୀ,
 ପତ ରୋଗଗ୍ରସ୍ତ ହେବା ଦେଖିଲେ,
 ତାଳି ମନ ପ୍ରାଣ ତାଙ୍କର ଭଲେ,
 ଥାଇ ବୈଦ୍ୟ ତୁଲ୍ୟ,
 ସେବା କରି ରଖ ପ୍ରାଣୀୟ ମୂଲ୍ୟ । ୧୨ ।

ନିଜପାଇଁ ସ୍ୱାମୀ ସମୟ ଧନ,
 ବୁଝା ବ୍ୟୟକର, ତାହାଙ୍କ ମନ,
 ଚିନ୍ତା ସରତେ ନ ଦେବୁ ବୁଢ଼ାଇ,
 ସେ ବୁଢ଼ିଲେ ତୁମ୍ଭ ବୁଢ଼ିବୁ ତହିଁ,
 କହୁଛି ମା ମୁହଁ,
 ରଖିଥିବୁ ଏହା ଗଣି ପକାଇ । ୧୩ ।

ବିପତ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ କୁହୁକା ହସ୍ତେ,
 ପତ ଯେବେ ଦୈବେ ପଡ଼େ ବିପତେ,
 କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରି ଉଦ୍ଧାରି ତାଙ୍କୁ,
 ପଡ଼ିଲେ ଦେବୁଟି ପ୍ରିୟ ପ୍ରାଣକୁ,
 କହୁଛି ଏତକ,
 କେବେ ନ ଛାଡ଼ିବୁ ତାଙ୍କ କତକ । ୧୪ ।

ଅସତ ସ୍ୱଭାବ ପଙ୍କରେ ପଡ଼ି,
ସ୍ୱାମୀ ଯେବେ ରହୁବେ ସଦା ଜଡ଼ି,
ତହିଁ ଉଦାର ଉପାୟ ଯତନ,
କରି ଲଭିବୁ ପ୍ରିୟ ସଦ ରତନ,
ଏ ଶୁଭ ପାଳିବୁ,
କୁଳବତୀ ନାମ ଟେକ ରଖିବୁ । ୧୫ ।

ପତିଙ୍କୁ ମନ୍ଦଣୀ ଫାନ୍ଦେ ପକାଇ,
ଗୁରୁଜନ ମଧୁଁ୍ୟ ବଢ଼ିବୁ ହୋଇ,
ନ କରବୁ ମାଗଣା ଭିନ୍ନ ଭବନ,
ତହିଁ କିଛି ସୁଖ ନ ଝୁଞ୍ଚି ଜନ,
ମୋଟାଧିଲେ ଗୋଟା,
ନଭେଦଇ ହେଲେ ବସଦ ଗୋଟା । ୧୬ ।

ଅଶ୍ଳୀଳ ଭାଷା ଗରଳ ଉଗାର,
ନ ଦେବୁ ପତିଙ୍କୁ ତହିଁରେ ମାର,
ବହୁ ଭାଷିଣୀ ମା ନୋହିବୁ କେବେ,
କହିବୁ ସ୍ୱାମୀ ଯା ପୁଚ୍ଛନ୍ତି ଯେବେ,
ଯୁକତ ନ ଦେବୁ,
ପତି ରୋଷ କାଳେ ପାଖୁଁ ଘୁଞ୍ଚିବୁ । ୧୭ ।

ଦେବ ତୁଲ୍ୟ ଜ୍ଞାନ କରି ସ୍ଵାମୀରେ,
 କର୍କଶ ଅଙ୍କୁଶ ବରନ ବାରେ;
 ପତି ହୃଦେ ନ କରବୁ ପ୍ରହାର,
 ସେ ଘାତେ ବ୍ୟଥାଟି ଅଧିକ ତର,
 ମୋର ସୁନାମାଳା,
 ସଦା ହୋଇବୁ ଶାନ୍ତା ଲହାଣୀଳା । ୧୮ ।

ନିଜ ପ୍ରଭୁକୁ ଛଡ଼ ତଳେ ହେଲେ,
 ନ ରଖିବୁ ପତି ଦେବତା ଭାଳେ,
 ଏହା ଜାଣିଲେ ସାହୁ ପଡ଼େସିଣୀ,
 ଟାହୁ ମାର ଜିଭ କାମୋଡ଼ି ଧନୁ,
 ବୋଲିବେ ଏ ନାଶୀ,
 ସ୍ଵାମୀକି ରଖିଛୁ କିଙ୍କର କରି । ୧୯ ।

ଯେ ଥିବ ପତିଙ୍କ ପ୍ରଣୟ ପାତ୍ରୀ
 * ଚିନ୍ତାସମ ତାଙ୍କ ହୃଦରେ ବ୍ରତୀ
 ହୋଇ ନାନା ଯତ୍ନେ ଭୋଜନ ଅଦି,
 କରାଇବୁ ପେୟ ଭୋଜ୍ୟ ସମାଦି,
 ଏ ଭାବ ଚନ୍ଦ୍ରମା
 ଦିଅଇ ବିନାଶି ପାପ-କାଳିମା । ୨୦ ।

* ଶ୍ରୀବତ୍ସଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଚିନ୍ତା ।

ଭାଗ୍ୟଲତା ।

ଯେଉଁ ଧର୍ମପଥେ ପଡ଼ି ପଥକ,
ଥରେ ତୁ ରଖିବୁ ସେ ଧର୍ମ ଟେକ,
ବଢ଼ାଇ ତହିଁ ତୋ ଗୌରୀବ ତରୁ,
ସୁଖଫଳ ଭୁଞ୍ଜୁଥିବୁ ତହିଁରୁ,
ନିଜ ଧର୍ମ ଏଡ଼ି,
ବିଧର୍ମୀ ଅନଳେ ନ ଯିବୁ ପୋଡ଼ି । ୨୧ ।

ମଳିନ ବେଶେ ବିଷଣୁ ବଦନେ,
ନ ଯିବୁ କେବେ ସ୍ଵାମୀ ସନ୍ନିଧାନେ,
ସ୍ଵଚ୍ଛ ପ୍ରଣୟ ପରକାଶି ହୃଦେ,
ତାମୂର୍ତ୍ତିଦି ଦାନ ଭାଷା ସୁମୋଦେ,
ପରଶି ପତରେ,
ପ୍ରେମାଙ୍କୁର ବଢ଼ାଇବୁ ମତରେ । ୨୨ ।

ପତି ହୃତ ଉପଦେଶ ନିର୍ମାଲ୍ୟ,
ସେବା କରୁଥିବୁ ଚେତ ତା ମୂଲ୍ୟ,
ମନ୍ଦୋପଦେଷ୍ଟା ମନ୍ଦ ତୁଲ୍ୟ ଭବି,
ନିରତେ ରହିବୁ ତହିଁରେ ଦ୍ରବି,
ନିତି ନିତି କଥା,
ପାଳିଲେ ହୋଇବ ଜଗତେ ପତା । ୨୩ ।

ଦାଣ୍ଡଦୁଆରେ ସ୍ଵାମୀ କଣ୍ଠସ୍ଵର,
 ଶୁଣିବା ଶଣିତୁ ହେବୁ ତପ୍ତର,
 ମୟୂରୀ ଯେସନ ଘନ ଗର୍ଜନ,
 ଶବଣେ ଉଲ୍ଲାସ କରଇ ମନ,
 ଠେଟହୁ ଉତ୍ସିନୀ,
 ହୋଇବୁ ସେ ବାଟେ ପ୍ରବେଶ ଜାଣି । ୨୪

ସହାସ୍ୟ ଆସେ୍ୟ ସମ୍ଭାଷଣ କରି,
 ସେ ଯେଉଁ ଅଜ୍ଞା କରବେ ତାବାରୀ,
 ହୋଇ ଅନନ୍ଦତା ତା ସମ୍ପାଦନ,
 ନିଃଜ କରବୁ ନ ମନି କଷଣ,
 ସ୍ଵାମୀ ପ୍ରିୟ ଯାହା,
 ସାଇତ ରଖି ମା ଦେବୁଟି ତାହା । ୨୫ ।

ସସ୍ପେନ୍ଦରେ ପତ ଯେଉଁ ଗୁପ୍ତତ,
 ଭାଷିବେ ଭାଷା ତା ବୃଥା ବିଖ୍ୟାତ,
 ନକରବୁ କେବେ ଅନ୍ୟ ଜନରେ,
 ତୋର ଗଣ୍ଠି ଧନ ସମ ମନରେ,
 ରଖିବୁ ଏକଥା
 ନ କହିବୁ ପରେ ଛୁଡିଲେ ମଥା । ୨୬ ।

ଭାଗ୍ୟଲତା ।

ଦେଖିଲେ ସ୍ଵାମୀଙ୍କ ବରଷ ମୁଖ,
ଅନୁ-ସନ୍ଧାନେ ସେ ଭାବ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ,
ବୁଝି ନିବାରଣ କରିବୁ ତାହା,
ଅକାରଣ ଦୁଃଖେ ଥିଲେ ତୋ ନାହା,
ଶିଷା ଦାତ୍ରୀ ସମ,
ବୋଧୁ ବନାଶିବୁ ବିଷାଦ ତମ । ୨୭ ।

ପଢ ପ୍ରଣୟ-ପାତ୍ରୀ ବୋଲି କେକେ,
ଅହଂକାରେ ଖିତ ନୋହୁରୁ ଲବେ,
ତୁଚ୍ଛ କରଣ ବଢେ ପଢ ପାଶେ,
ଅଭିମାନୀ ମା ନୋହୁରୁ ଲେଢେ,
ଏ ନୀତି ସୁମନ
ଶୋଷି ମାଥେ ହୁଅ ନାରୀରତନ । ୨୮ ।

ହୋଧାଲେ ସ୍ଵାମୀଙ୍କ ହୃଦୟ ଶିର,
କରକଣ ଭାଷା କୁଳିତେ ରୁର,
ନ ଦେବୁ ମା ଲେ କହୁଅଛୁ ଏତେ,
ସେ ହୃଦେ ବାଧୁଲେ ବାଧୁବ ତୋତେ,
ପଢ ପଢ଼ା ପ୍ରାଣ,
ଏ ବେନି ଅଙ୍ଗେ ଏକମାତ୍ର ଜାଣ । ୨୯ ।

ଚିର ରୋଗୀ ମୂର୍ଖ ଥିଲେ ଭରତା,
ନ କର ମନରେ ବସମ ଚିନ୍ତା,
ନିରୋଗୀ ଅବର ବଦ୍ଧାନ ମଣି,
ହରିବୁ ଅନନ୍ଦେ ଦିନ ଯାମିନି

ଏ ଗୁଣ ରତନ,
ହୃଦେ ଲଗାଇବୁ କର ଯତନ । ୩୦ ।

ସ୍ଵାମୀଙ୍କ ପ୍ରକୃତ ମନ ତୁ ଚିହ୍ନି,
ଇଚ୍ଛାବେ ଯାହା ସେ ଯୋଗାଇ ଧନୀ,
ମନେ ମନ ବାସ ଅନିଲ ପ୍ରାୟେ,
ମିଳାଇବୁ ପୁଣି ସବୁ ସମୟେ,
ତେଜିଲେ ଅଲସ୍ୟ,
ପାଇବୁ ଜଗତେ ଐଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟ ଯଶ । ୩୧ ।

ସ୍ଵାମୀ ଅରୋଗ୍ୟ ପାଇଁ ଦେବ ଦେବୀ,
ସେବା ଅଚରନ୍ତୁ ମାନସେ ଭାବି,
ସାବଜ୍ଞୀ ଓଷାଦ ବାର ବରତ,
ସଂକଳ୍ପି ପବନେ ମହାଇ ଚିତ୍ତ,
କରନ୍ତୁ ଅବଶ୍ୟ,
ଏଥିରେ ସ୍ଵାମୀଙ୍କ ବଡ଼େ ଅସୁଷ । ୩୨ ।

ଭାଗ୍ୟଲତା ।

ସ୍ଵାମୀ ବନ୍ଧୁତ ଅଭୁଷିତ ଥିଲେ,
ମନେ ମନେ ଖପା ନୋହିବୁ ତଳେ,
ଦେଖ ଶିବ ଉତ୍ସୁ ସର୍ପ ମାଳାରେ,
ଆଦର ଜଟା ଜୁଟ ମଣ୍ଡି ଶିରେ,
ଥୁଲେହେଁ ସନ୍ତତେ,
ଶିବା ପୁଜୁଛନ୍ତି ସେ ପଦ ନିତ୍ୟେ । ୩୩ ।

ଗୁହଛୁଦ୍ର ଗୁପ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତ ବାରେ,
ପତ ଦୋଷ କାର୍ଯ୍ୟ ଖ୍ୟାତ ପରରେ,
ନ କରିବୁ ମୋର ଦୁହିତା ମଣି,
ଦୃଢ଼ ଗଣ୍ଠି କରି ମନରେ ଜାଣି,
ରଖିଥିବୁ ଯେବେ,
ଭବ ସୁଖ-ଧନ ପାଇବୁ ତେବେ । ୩୪ ।

ଦୁଷ୍ଟାଙ୍କ ସଙ୍ଗତେ ମାତ କଳହେ,
ବ୍ୟଥା ନ ଆଣିବୁ ପତଙ୍କ ଦେହେ,
ଶଙ୍କା ହୁଏ ଯେହ୍ନେ ଦେଖିଲେ କରା,
ତେସନ ରହିବୁ ଦୂରୁଁ ଜୁହାର,
କହୁଛି ମୋ ଧନ,
ନ କର ଦୁଷ୍ଟାଙ୍କ ମୁଖ ଦର୍ଶନ । ୩୫ ।

ନିତ୍ୟ ସ୍ଵାମୀ ପଦ ଉଦକ ପାନ,
 ସାର ଭୁଞ୍ଜୁଥିବୁ ତୁମ୍ଭ ମା ଅନ୍ନ,
 ଶାଶୁ ନଶୀଳଙ୍କ ଆଦେଶ ମାଳି,
 କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବୁ ମୋ ଗଳାମାଳି,
 କେବେ ଅଶନରେ,
 ପକ୍ଷପାତ ନ ରଖିବୁ ମନରେ । ୩୬ ।

ସ୍ଵାମୀ ଅନଉପସ୍ଥିତେ ଦୁଆରେ,
 କେ ପୁରୁଷ ଯେବେ ଡାକିବ ବାରେ,
 ଅଗୁସାର ହୋଇ ନ ଯିବୁ ତହିଁ,
 ପୁତ୍ରାଦି କେ ଥିଲେ ଦେବୁ ପଠାଇ,
 ଜ୍ଞାନି ବନ୍ଧୁ ହେଲେ,
 କୁଳ ସ୍ଵତ ଆଚରଣୁ ମା ଭଲେ । ୩୭ ।

ପ୍ରବ ସୀ ହୋଇବୁ ପତ ସଦ୍ଵିତେ,
 ଭାଗ୍ୟ ଯେବେ ସ୍ଵାମୀ ରହେ ଅଜ୍ଞାତେ,
 ଦୃଢ଼ପଦା ଯେହ୍ନେ ବରଷ ଘରେ,
 ଦମୟନ୍ତୀ ଥିଲେ ଯେଉଁ ସ୍ଵତରେ,
 ତେସନ ତୁ ଥିଲେ,
 ତୋ ଯଶ ପୂର୍ବ ଉଗତେ କାଳେ । ୩୮ ।

ପତି ଜ୍ଞାନ ପଥେ ପଥକ ହୋଇ,
ସଂସାର ବିରାଗୀ ଯେବେ ହୁଅଇ,
କେବେ ତୁ ଗୋପୁରୁ ଆକୁଳ ମତ,
ଦେଖ ଯଶୋଧାରୀ କେସନ ଜାତି,

* ରଖିଛନ୍ତି ତୁରେ

ପତି ବରାଗ୍ୟ ଲଭି ଅନ୍ଧରେ । ୩୯ ।

ବିଶ୍ରାମ ସମୟେ ଚନ୍ଦ୍ର ପୁରାଣ,
ପଢ଼ି କୁଣ୍ଡୁ ଥିବୁ ସବୁ କାରଣ,
ସାର ବିଧିମତେ ରଚନ ବିଧି,
ପତି ସେବି ନିଜ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସାଧି,

ସ୍ତ୍ରୀମା ସେବା କଳା,

ଅନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଯେତେ ନୁହେଁ ଗଣନା । ୪୦

କ୍ରୂର କୁଟିଳ ଭ୍ରାତୃ ଭର୍ତ୍ତା ଯେବେ,
ବ୍ୟୟ କୁଣ୍ଡ ପୁଣି ଲେଭା ଦଇବେ,
ଥୁଲେ ଉଦାସ ବାଜ ହୃଦୟରେ,
ଯୋଡ଼ ପରମ୍ପରା—ସଲିଳ ଉଦ୍ଧୂରେ,

ସିଂଚି ଦିବା ନିଶି,

ବଢ଼ାଇବୁ ତୋର ସୌଭାଗ୍ୟ କୃଷି । ୪୧

ପରବାର ଜନେ କପଟ ଶୁଭ,
 ରଖିବା ଗୋପନେ ଗୁହ ସମ୍ପତ୍ତି,
 ଏବସମ ମନେ ବିଷୟ ବାରେ,
 ନା-ଫୁଲ୍ଲିକୁ କେବେ ସ୍ଵାମୀ ଶୁଭରେ,
 କହୁଛି ଏତକି
 କେବେ ନ ଆଣ ଏମନ୍ତ ମତକି । ୪୨ ।

ସମ୍ବନ୍ଧେ ଧରଣୀ ଶୁଭ ଆଚର,
 କାର୍ଯ୍ୟ ପଥେ ଥିବୁ ସଚ୍ଚିବ ପର,
 ନାସାରୁ ସାଧନେ ହେବୁ ଅଧିକ,
 ଉପଦେଶେ ମାତା ନାମକୁ ଟେକ;
 ରଖିଥିବୁ ଯେବେ,
 ଦୁଷ୍ଟିତା ନୋହୁବୁ ଏପାପ ଭରେ, । ୪୩ ।

ଶୁଣୁରକୁ ଦେବ ସମାଜେ ଜ୍ଞାନ,
 କର ଦେଉଥିବୁ ନିତି ସମ୍ମାନ,
 ଦେଉ ଶୁରେ ବଡ଼ ଠାକୁର ସମ,
 ମାନ୍ୟ ରଖିଥିବୁ ବଢ଼ାଇ ନାମ,
 ଏନାତି ପାଳିଲେ,
 ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠା ହେବୁ ନାରୀ ମଣ୍ଡଳେ । ୪୪ ।

ଭ୍ରମ୍ୟଲତା ।

ଦାସୀ ସମେ ଶାଶୁ ପଦ ସେବାରେ,
ମନଦେଇ ଥିବୁ ଶୁଦ୍ଧ ଦିବାରେ,
ନଶାଦଙ୍କୁ ନିତି ପ୍ରେମ ନୟନେ,
ଦେଖୁଥିବୁ ଦ୍ଵେଷ ନ ରଖି ମନେ,
ଜାଆଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ,
ନୀର ସୀର ତୁଲ୍ୟ ଥିବୁ କାର୍ଯ୍ୟରେ । ୪୫ ।

ଭ୍ରାତୃ ପ୍ରେମ ରଖି ଦେବର ପ୍ରତି,
ପାଳୁଥିବୁ ନୋହି ବିକଳ୍ୟ ମତି,
ବନବାସେ ସୀତା ସୌମିନ୍ଦ୍ରୀ ଶ୍ରୀତି,
ପାଞ୍ଚାଳୀ ପାଣ୍ଡବେ ଘଟିବା ନୀତି,
କର୍ମ ପଥେ ଥିଲେ,
ସଂସାରେ ପ୍ରଶଂସା ପାଇବୁ ଭଲେ । ୪୬ ।

ଅଜ ଯାଏ କନ୍ୟା ନାମକୁ ବନ୍ଦି,
ବଧୂ-ଉପାୟକୁ ଲଭିଲୁ ତୁମ୍ଭି,
ତେଣୁଟି ମା ବେଳ କାଳକୁ ଜଗି,
ନାଶୁକୁଳ ମହତକୁ ନ ଲଝି,
ଶୁଲୁଥିବୁ ଯେବେ,
ସୁନାଶୁ ପଦବା ଲଭିବୁ ତେବେ । ୪୭ ।

କିଧୁ ଭଗାଉଣୀ ଶାଶୁ ନଶନ,
 ଜଗି ଛକେ ଛକେ ଲଗାନ୍ତି ଦୁନ,
 ବୋହୁ ଭଲ ଗୁଣ କାହିଁ ଦେଖିଲେ,
 କେବେ ନ କରନ୍ତି ପ୍ରଶଂସା ତଳେ,
 ଟିକକ ମଧ୍ୟକୁ,
 ଟୋକାଇ କରି ରଚନ୍ତି ଦୁନକୁ । ୪୮ ।

ଏ ଘେନି ତାଙ୍କ ମନ-ଅହୁ ମାଗୋ,
 ମିଷ୍ଟ ଭାଷା ମନ୍ଦେ ତୋଷିବୁ ଅଗ,
 କାର୍ଯ୍ୟ ପଥେ କେବେ ଆରମ୍ଭି ବାଦ,
 ନବସିବୁ ତହିଁ ଘୋର ପ୍ରମାଦ,
 ସହନାୟା ହୋଇ,
 ସବୁ ଦୁଃଖ ଦେବୁ ତୁମ୍ଭ ମେଣ୍ଟାଇ । ୪୯ ।

ଅନ୍ୟ ଜନେ ବୋଧ ଭାବ ନ ବହୁ,
 ପଡ଼ୋସୀ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଥରୁ ମନାଇ,
 ଭୟକ ଅତଥୁ ଦେଖିଲେ ଦ୍ଵାରେ
 ବରକ୍ର ନ ହେବୁ କେବେ ମନରେ,
 ସେବା ଦାନେ ତାଙ୍କୁ,
 ସନ୍ତୋଷି ଭାଷିବୁ ମିଷ୍ଟ ଭାଷାକୁ । ୫୦ ।

ଭାଗ୍ୟଲତା ।

ପ୍ରଭାତ ସମୟେ ଶେଷରୁ ଉଠି,
ସାର ନିତ୍ୟ କୃତ୍ୟ ବାସି ପାଇଟି,
ତହିଁ ବଳି ଗୃହ କରମ ଯେତେ,
ନ ବହୁ ତୁ ମନେ ଦୋଷ କହିତେ,
ସବୁ ସାର ଶେଷେ,
ଲଭରୁ ବିଶ୍ରମ ମନ ହରଷେ । ୫୧-।

ସତକୁଳ ସମୃଦ୍ଧା ବିବେକା ଜ୍ଞାନୀ,
ପଦକ୍ରମ ପୁଣ୍ୟଶୀଳା ରମଣୀ,
ଏହାଙ୍କ ସହ ସଖ୍ୟ—ଭାବାରର,
ବଢ଼ାଇବୁ ତୋର ଗୌରବ ଶିରୀ,
ଏହି ନୀତି ଝରା,
ଖୋସିଲେ ମସ୍ତକେ ଦିଶିବୁ ତୋର । ୫୨ ॥

ଯେଉଁ ଅପାର କଳଙ୍କ-ସାଗରେ,
ପତି ଶୁଣୁ ଅତି ବଳୁ ସୋଦରେ,
ବୃତ୍ତିବେ ଅକୁଳେ କୁଳ ନ ପାଇ,
ତେସନ କରମେ ନ ଥିବୁ ତୁହି,
କହୁଛି ମା ମୁଦି,
ଦେଶ ବାରେ ନୀତି ଶାଢ଼ା ଫିଟାଇ । ୫୩ ।

ପରହାସୀ ସମ ବୟସୀ ଗଣେ,
 ପରହାସ ହେବୁ ତରଳ ମନେ,
 ବିଶେଷ କୌତୁକ ମଧୁର ମଧୁ,
 ପାନ ନ କରିବୁ ମଣି ସୁସ୍ବାଦୁ,
 ବିଶେଷ ମଧୁରେ,
 ବିଷ ସରଳଟି ଜାଣିଥା ବାରେ । ୫୪ ।

ନଅଣୀ ସହଣୀ ହୋଇ ନିରତେ,
 କଥା ହେବୁ ଗୁରୁଜନ ଅଗ୍ରତେ,
 ଗତିକାଳେ ଦୃଷ୍ଟି ପଦରେ ଥୋଇ,
 ଚାଲିଥିବୁ ମାଗୋ' ମଥା ନୁଆଇଁ,
 ରେ ଗଣ୍ଠି ସଙ୍ଗାଳି !
 ଏ କଥା ରଖିବୁ ମନରେ ଭାଳି । ୫୫ ।

ଶୁଣି କେବେ କାର କୁଟିଳ ଭ୍ରଷା,
 ବରସ-ପଙ୍କେ ତୋ ହୃଦ ନ ଭସା,
 ପରଶ୍ରୀକାନ୍ତର ଅନଳେ ପଡ଼ି,
 ବିବେକ ତୋହର କ ଦେବୁ ପୋଡ଼ି,
 ଅତୁ ସୁଖ ଭାବ,
 ତେଜ ଥିବୁ ସଦା ମନୁ ଗରକ । ୫୬ ।

ଭୃଗୁଲତା ।

ଅଛି ଏହି କ୍ରମେ ଛଅଟି ଅରୀ,
କାମ ହୋଇ ମୋହ ମଦାଦି ଘେରି,
ଏମାନେ କରନ୍ତି ମନୁଷ୍ୟ ନାଶ,
ନ ହେବୁ ଏଣୁ କେବେ ତହିଁ ବଶ୍ୟ,
ମୋ ଶ୍ରେଣୀ ସଂକଳି !
ଏଥି ନ ଦେବୁ କେବେ ହୃଦ ଛାଳି । ୧୩

ବଧୂ ସୃଷ୍ଟିରେ କେ ବଡ଼ କେ ସାନ,
ଭେଦା ଭେଦ ଛାଡ଼ି ମଣି ସମାନ,
ସବୁ ଜୀବ ପ୍ରତି ସମାନ ଦୟା,
ରଖିବୁ ଅନ୍ତର ବରଜି ମାୟା,
ଏ ଗୁଣ ରତ୍ନମା,
ଉଦୟେ ଲିଭିବ ପାପ କାଳିମା । ୧୪ ।

କଳକର ଶଶି ନାରୀ ଜୀବନ,
ପଦେ ପଦେ ଭୁଞ୍ଜେ ସେ ଅପମାନ,
ବଳ ସ୍ତ୍ରୀନା ଭେଦ ନାମେ ଅବଳା,
କହି ନୁହଇ ତା ଜୀବନ ଦୁଳା,
ହେଲେ କିସ ହେଲା,
ମୁଁ ସୁଖ ମଣି ସନେ ସରଳା । ୧୫ ।

ଏତକ ମା ତୋତେ କହୁଛି ମୁହିଁ,
 ମୁଖ ଟେକି ଦାଣ୍ଡେ ନ ଦେବୁ ଚୁହିଁ,
 ନଲେଡ଼ିରୁ କେବେ ଦୁଷ୍ଟା ସଙ୍ଗନା,
 ନ ହେଉରୁ ପୁଂସ ଗୋଷ୍ଠିକି ଧନି,
 ତହିଁ ହେଲେ ବଶ୍ୟ,
 ସତୀତ୍ଵ ରତନ ଦୁଅଇ ନ ଶାନ୍ତୀ

ନିତ ଏ ରାତିକି ତୁହିଁ ଜୁହାରି,
 ନିରତେ ବିନମ୍ର ବ୍ରତ ଆଚରି,
 ତୋଷିରୁ ସକଳ ଜନଙ୍କ ମନ,
 ମୁଖ ମୟ ଡେବେ ଦୟା ଜୀବନ,
 କହୁଛି ଏତକି,
 ହିର ରଖିରୁ ଚଞ୍ଚଳ ମତିକି । ୨୭

କୁଳ ଦୟାଙ୍କର ମଥାଭରଣି,
 ଓଡ଼ଣାଟି ମାଗୋ ଅଧେ ଦୁଷଣି,
 ତାହା ଶିରେ ନ ପକାଇ ତୁଁ ବାରେ,
 ଯିବୁନାହିଁ ଗୁରୁଜନ ଅଗରେ,
 ଅଟୁ ତୁ ଚତୁରୀ,
 ଦେଖାଇରୁ ନାହିଁ ଶିର କବରୀ । ୨୮

ଭୃତ୍ୟଲତା ।

କାହା ଛୁଦ୍ମ କଥା କାହାରେ କହି,
ନଦେରୁ ଭୃତ୍ୟେ କଳି ଲଗାଇ,
ସେମାନଙ୍କ ଦୋଷ ଲୁଚିବ କାହିଁ
ଶେଷେତୁ ରହିବୁ କଳଙ୍କୀ ହୋଇ,
ଦେଖି ମୃଗତୃଷ୍ଣା,
ଶଶ ମନ୍ତ୍ର ଦେଖି ଚନ୍ଦ୍ରମା ଦଶା । ୭୯ ।

ନରଶତ୍ରୁ ହୋଇ ଯେବେ କେଜନ,
ଅସି ତୋହରେ ମା ହୁଏ ଶରଣ,
କୁଳ ଶୀଳ ଗୋସ୍ତ ବୁଝି ତାହାର,
ଅଶ୍ରୁ ଦେବୁତୁ ଭାବି ନିକର,
ଅଜ୍ଞତ ଜନରେ
ଅଦର ନ ଦେବୁ କେବେ ମନରେ, । ୮୦ ।

ପ୍ରତି ଶତ୍ରୁବାରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପୁରଣ,
ପଢ଼ି ବନ୍ଧୁକୁ ସେ ଦେବା ଚରଣ,
ନାରାଜର ମୂଳ ଏହିବରତ,
ଯେତେ ତୁ ପାଳିବୁ ମଜ୍ଞାଇ ଚିତ୍ତ,
ଧନ ଧାନ୍ୟ ଜନ,
ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ ମାଗୋ ତୋର ଭବନ । ୮୧ ।

ପରଭ୍ରାତେ ଛାଡ଼ି ତଳପ ନିତି,
ସୀତା ଶରୀ ମନ୍ଦୋଦରୀ ଦ୍ରୋପଦୀ,
ତାର ପଞ୍ଚକନ୍ୟା ନାମକୁ ଗାଇ,
ପଞ୍ଚମନ ତହିଁ ନିବଞ୍ଚେ ଥୋଇ,
ତାହାଙ୍କୁ ସ୍ମରଲେ,
ପାପ କାଳିମା ମା ନ ଥୁବ ତିଲେ । ୭୨ ।

ରାମାୟଣ ଗ୍ରନ୍ଥ କରି ଅମୂଳ,
ପଢ଼ିବୁ ହୃଦୟେ କଳି ତା ମୂଲ୍ୟ,
କର୍କକେଇ ଦଶରଥେ ଯେସନ
ବର ଯାଚନା ନରଣ ତେସନ,
ପତି ସନ୍ତୋଷରେ,
ଯାହା ଦେବେ ତାହା ନେବୁ ସତ୍ତ୍ୱରେ । ୭୩ ।

ମନ୍ତ୍ରର କୈକେଇ ଯେଉଁ କରମ,
କରି ବନେ ପଠାଇଲେ ଶ୍ରୀରାମ,
ଦେଇ ଦଶରଥେ ସନ୍ତାପବସ,
କରିଥିଲେ ତାକୁ ଜୀବନେ ନାଶ,
ଏମନ୍ତ ଭାବନା —
ରାଜ୍ୟେ ପଶି ଦେହ ନକର ରୂନା । ୭୪ ।

ଭାଗ୍ୟଲତା ।

ଦେଖ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବନ ଗମନେ,
ପଢ଼ି ଭକ୍ତ୍ୟା ବଇଦେୟା କେସରୀ,
ଅଯୋଧ୍ୟା ଭବନୁ ରାଜା ବିଭେଗ,
ତେଜ ସ୍ଵାମୀ ପଦେ ମନକୁ ଯୋଗ,-
କରି ଗଲେ ବନେ,
ସେ ନୀତି ପୁରୁଷ୍ଠ ସର୍ବ ସଦନେ ।୭୫।

ଅଯୋଧ୍ୟା ନଗରେ ସୀତା ସମ୍ପଦେ,
ଭୋଗୁଥିଲେ ଯେଉଁ ଅମିୟ ମୋଦେ,
ବନବାସେ ତାହା ମନୁ ମୁରୁଛି,
କେବଳ ଶ୍ରୀରାମ ସେବାକୁ ଇଚ୍ଛୁ,
ଫଳ ମୂଳ ଖାଇ,
ଦିନ ହରି ନେଲେ ଶୁଣିବୁ ତୁମ୍ଭି ।୭୬।

ଜନ୍ମ ଅତି ଦୃଢ଼ରାଜ୍ଞେ ଗାନ୍ଧାରୀ,
ସେବଲେ ବଢ଼ାଇ ପଡ଼ିବୁ ଶିରୀ,
ଅନ୍ଧ ବୋଲି ସ୍ଵାମୀ ପ୍ରତି ବଚକ୍ତ,
ନିଧୁଲଟି କେବେ ତାହାଙ୍କ ଚିତ୍ତ
ତହୁଁ ତୋହ ଶିରୀ,
ବଢ଼ାଇ ହୁଅ ଦୁର୍ଦ୍ଦୟ ଗାନ୍ଧାରୀ ।୭୭।

ସୃଷ୍ଟିର ହେଲ ହୃତସର୍ବସ୍ପ,
 ଶେଷେ ଅଜ୍ଞାତ ଅଧି ବନବାସ,
 କଲେ ହେଲେ ବାରେ ଦୁ ପଦ ସ୍ଵତା,
 ମନେ ତଳେ ନୋହି ସେହୁ ଦୁଃଖିତା,
 ଦାନା ସମ ଥାଇଁ,
 କାଟିନେଲେ ଦିନ ଶୁଣିଛୁ ତୁମ୍ଭ ।୭୮।

ତଥା ନଳ ଦ୍ଵାର ରାଜ୍ୟ ସମ୍ପଦ,
 ଲଭି ବନ ବାସେ ଘୋର ବିପଦ,
 ନିବଡ଼ ଅରଣ୍ୟେ ପଢ଼ାକି ଛାଡ଼ି,
 ଗଲେ ଆପଣାର ବିବେକ ହୁଡ଼ି,
 ଥିଲେ ହେଲେ ଯହିଁ
 ଦମୟନ୍ତୀ ପ୍ରାଣ ଖୋଜଇ ତହିଁ ।୭୯।

ସତ୍ୟକାନ୍ତ ପ୍ରାଣ ବିସ୍ଫୋଗ ଦେଖି,
 ସ ବିନୀ ଥିଲେ କି ମାନସେ ଦୁଃଖି,
 ସତୀ ପ୍ରତଙ୍କାରୁ ପତର ପ୍ରାଣ,
 କତାଇ ତହିଁ ସେ ସୁଖରେ ଦିନ,
 ହରୁଥିବା ନିତି,
 ସ ବିନୀ ଓଷାରେ ହୋଇଛୁ ଖ୍ୟାତ ।୮୦।

ଭବ୍ୟଲତା ।

ଏହାଙ୍କ ତୁଲ୍ୟ ତୁ ସର୍ବ ଗୁଣରେ,
ଶ୍ରେଷ୍ଠାହୋଇ ଯଶ ରଣ ଛୁମିରେ,
ତୁ ହୁଅ ସକଳ ଗୁଣସାଗରୀ,
ତହିଁରେ ମହୁକୁ ସର୍ବ ନାଶରୀ,
କହୁଛି ମୁଁ ଯାହା,
ଅକ୍ଷରେ ଅକ୍ଷରେ ପାଳିବୁ ତାହା । ୮୧ ।



ଗର୍ଭିଣୀ ଆଶୁର ।



ଏଥୁ ଅନ୍ତେ ମାତ ସୁମନେ ଘେନ,
ଗର୍ଭବତୀ ସତୀ ନୀତ ପାଳନ,
ବାଛି ନାନା ଶାସ୍ତ୍ର ସଂକ୍ଷେପ କରି,
କହେ ମୁଁ ତୋ ଅଗେ ତାହା ବିସ୍ତାରି,
ପାଳିଲେ ଅଦର,
ନିନ୍ଦା କୁମ୍ଭିପାକୁ ହୋଇବୁ ପାର । ୮୨ ।

ପୋଷି ତୋହୁ ମନେ ଦ୍ଵେଷ ନରତେ,
ହୃଦ ଥୋଇ ମାଗୋ ଫୋପ କରତେ,
ଅଭିଶାପ କାହାକୁ ନ ବିହୁବୁ,
ଚୂଥା ଆଶଙ୍କା ମନେ ନ ଲଭୁବୁ,
ଉତ୍ତାନ ଶୟନ,
କରବୁ ଅବଶ୍ୟ ଏହା ବର୍ଜନ । ୮୩ ।

ନ ଛେଦିବୁ କେବେ ଅଙ୍ଗରୁ ରୋମ,
ନଶ ମସ୍ତ୍ୟୁ ଫଳ ମୂଳ କୁସୁମ,
ନୂତନ ବସନ କିବା ଭୂଷଣୀ,
ଅଶୁଭ ପଦାର୍ଥ ବାରେ ସ୍ଵର୍ଗନ,
ନ କରିବୁ ଭୁଞ୍ଜି,
ନୀତ ଶାସ୍ତ୍ରେ ଏହା ଶୁଣିଛି ମୁହିଁ । ୮୪ ।

ଭଗ୍ୟଲତା ।

ସ୍ନାହାନ ଜଳ ମଧ୍ୟେ ନ କରିବୁ,
ଦୁଷ୍ଟା ସହବାସ ସଦା ବଢ଼ିବୁ,
ଅଧୌତ ବାସ ପୁନଃ ପରିଧାନ,
ପରିତ୍ୟକ୍ତ ମାଳା ପୁନଃ ଗ୍ରହଣ,
କଲେ ମହା ଦୋଷ
ଗର୍ଭବତୀ ପକ୍ଷେ ଏହା ଅବଶ୍ୟ । ୮୫ ।

ପିପାଳିକା ଆଦି କାଟି ଦୂଷିତ,
ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ଅବର ସଦା ପଦାର୍ଥ,
ଗୋରସ ଅନ୍ନ ଅମିଷ ସହିତ,
ଯେ ଅନ୍ନ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ଜନ ଆଗାତ,
ଏହା ନ ଭୁଞ୍ଜିବୁ,
ପବନ ନିୟମ ତୁମ୍ଭ ପାଳିବୁ । ୮୬ ।

ରଜସ୍ୱଳା ପ୍ରିୟା ଦୃଷ୍ଟି ପତନ,
ହୁଏ ଯେବେ ବରଜିବୁ ସେ ଅନ୍ନ,
ଅଞ୍ଜଳି ଦ୍ୱାରା କେବେ ଜଳପାନ,
ଉଚ୍ଛିତ ନୁହେଁ ଏ ରୂପ ବିଧାନ,
କହୁଛି ଗୋ ଧନୀ,
ଭୁଞ୍ଜି ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ନ ରଖିବୁ ପୁଣି । ୮୭ ।

ସାରୁ ନାରିକେଳ ତଳ ବା ତାଳ,
 କନ୍ଦମଳ ଅଦି ଅନିଷ୍ଟ ଫଳ,
 ନ ଭକ୍ଷିବୁ କେବେ ଏମାନ ଘେନ,
 ଶିଶୁ ଅଙ୍ଗେ ଲଭେ ନାନା କଷଣୀ,
 କହୁଛି ମୋ ମାତ,
 ପାଳିବୁ ଏମାନ ତୁହି ନିରତ । ୮୮ ।

ଛତୁ ତରକାଣ୍ଡ ବାଳିଆ ମାଛ,
 ପେଣ୍ଡୁରା ଶାକାଦି ମଣିବୁ ତୁଛୁ,
 ଛାଡ଼ିବୁ ବଶେଷ ମଧୁର ଶିକା,
 ଯେ ଦେବ ଗର୍ଭସ୍ଥ ସନ୍ତାନେ ବାଧା,
 ଏସନ ପଦାର୍ଥ,
 ନ ଭକ୍ଷିବୁ ହୋଇ ତୁ ଅଶାୟିତ । ୮୯ ।

କଷା ତଳୁ କଟୁ ଅତି ଅମ୍ଳିଳ,
 ଅବର ଲବଣି କି ତପ୍ତ ଜଳ,
 ଗ୍ରାସ ଏମାନ ଗୋ କରବୁ ନାହିଁ,
 ଗର୍ଭସ୍ଥ ସନ୍ତାନେ ବାଧା ଜନାଇ,
 ଲୋଭେ ଅତି ଗ୍ରାସ,
 ତେଜିବୁ ଗୋ ମାଏ ଅଶା ଅବଶ୍ୟ । ୯୦ ।

ଭାଗ୍ୟଲତା ।

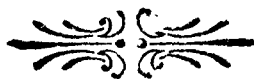
କେଣ ମୁକୁଳା ମା ହି ସନ୍ଧ୍ୟା କାଳେ,
ନ କର ବଭୂଷା ନ ହେବୁ ଫୁଲେ,
ମଥା ଉତ୍ତର ବାରୁଣୀ ଦିଗକୁ,
କରି ମା ନ ଯିବୁ କେବେ ନିଦ୍ରାକୁ,
ଭ୍ରମଣ ସମୟେ,

ଅନା-ବୃତ୍ତେ ନରଖିବୁଟି କାୟେ । ୯୧ ।

ରବି ଉଦେ ପୁରୁଁ ଶଯ୍ୟା ଛାଡ଼ିବୁ,
ଏକ ବସ୍ତ୍ର ଦେବାଳୟେ ନ ଯିବୁ,
ପଞ୍ଚ ନିଶ୍ଚୟେ ଭକ୍ଷୁକ ଗଣେ,
ଭିକ୍ଷା ଯାଚି ଦେବୁ ହରଷ ମନେ । ୯୨ ।
ଏ ନୀତି ପାଳିବୁ,

ସୁଦୟାଗ୍ୟ ସନ୍ତାନ କୋଳେ ଧରିବୁ ।

କେବେ ମା ବୃଥା ବିଶେଷ ରୋଦନ,
କରି ନ ତନ୍ତ୍ରାକରୁ ଅପଘନ,
ବେଶି ପରଶ୍ରମ ଯେବଣ କାର୍ଯ୍ୟ,
ତହି ନ ଦେବୁ ତୋ କର ସରୋଜ,
କହୁଛି ମୁଁ ବାରେ,
ନ ବସିବୁ ଏରୁଣିର ଉପରେ । ୯୩ ।



ଶିଶୁ ପାଳନ ।



ସୁନ ଭାଇ ଯେତେ ଦିନ ସନ୍ତାନେ,
 ଶୀର ଦେଉ ଥିବୁ ହରଷ ମନେ,
 ସୁପଥେ ସେହି ଦିନ ଯାଏ ନିତ୍ୟ,
 ରହିବୁ ପାଳିମା ତୋର ଅପତ୍ୟ,
 କହୁଛି ମୋ ଧନ,
 ପେଟ ପୂରାଇ ନ ଭୁଞ୍ଜିବୁ ପୁଣି । ୯୪ ।

ରକ୍ ମନ ଯେହ୍ନେ ଗଣ୍ଠିରେ ଥାଇ,
 ଭେହ୍ନେ ମନ ପ୍ରାଣ ସନ୍ତାନେ ତୁହି,
 ଅରପଣି କରି ସକଳ ଅଙ୍ଗ,
 ଦେଖୁ ଥିବୁ କାହିଁ ହେଲେ କି ରୋଗ,
 ସନ୍ତାନ ଦେବନା,
 ମାତା ବିନା ପର କାହାକୁ ଜଣା । ୯୫ ।

ଯଥା ବାଧା ଅବା ହେଲେ ଯହିଁରେ
 ସନ୍ତାପ ହେନ କରେ ଅତୁରେ,
 ଶୁଣୁ ଯଦି ସେହି ହେନ ରୋଗ,
 ତତପଣେ ଯାଇ କରିବୁ କୋଳ,
 ଦେବୁ ଶୀର ପାନ,
 ବୁଝିବୁ ତହିଁ ସେ କଲେ ହେନ । ୯୬ ।

ତେଲ ହଳଦି ନିୟମିତ କାଳେ,
 ଦେଉ ଥିବୁ ହେଲା ନ କର ଡାଳେ,
 ଶିଶୁ ଦେହ ସଦା ନିର୍ମଳ ରଖି,
 ପ୍ରତି ଦିନ ନେଉଥିବୁ ପରକ୍ଷୀ,
 ସମ୍ପତ୍ତିରୁ ବଳୀ,
 ପାଳନ କରିବୁ ଶିଶୁ ସଙ୍ଗାଳି । ୧୦୦ ।

କେବେ କେଉଁ ସାଦୃ ପଡ଼ୋସୀ ସ୍ତ୍ରୀରୁ,
 ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ସ୍ମହାନ କରବା ହେବି,
 ସନ୍ତାନ ଅତି ଯତନେ ସେ ଦିନ,
 ରଖିବୁ ନଦେଇ ତାଙ୍କ ଦର୍ଶନ,
 ମୁଖ ରୁହୁଁ ଦେଲେ,
 ସନ୍ତାନ ଜୀବନ ଯାଏଟି ହେଲେ । ୧୦୧ ।

ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟେ କନ୍ୟା ପୁତ୍ରେ;
 ପର ପ୍ରସୂତ ସ୍ତ୍ରୀରୁ ଛାୟା ଗାହେ,
 ନ ପକାଇ ମାଗୋ କୌଶଳ ଯିବୁ,
 ଯଦି ଛାୟା ପଡ଼େ ଏହା ପାଳିବୁ,
 ସୁତ ସଙ୍ଗେ ସୁତ,
 ମିଳାଇଲେ ଦୋଷ ଯାଏ ତୁରନ୍ତ । ୧୦୨ ।

ଭୂଷାଲତା ।

ଥାଉ ଥାଉ କୋଳେ ଶିଶୁ ସନ୍ତାନ,
ଦୈବେ ଗର୍ଭ ବାସ ହୋଇଲେ ପୁଣି,
ନ ଦେବୁ ସନ୍ତାନେ ତୋ ସ୍ତନୁକ୍ଷୀର,
ସେ କ୍ଷୀର ପିଲଙ୍କୁ କରେ ଅସାର,
ନାନା ରୋଗେ ପଡ଼େ,
ଶେଷେ ଦୁସ୍ତ ପ୍ରାଣ ଯାଏ ଅଶତେ । ୧୦୩ ।

ପ୍ରସୂତ ହେବା ପୂର୍ବେ କିବା ଘରେ,
ଯଦି କେଉଁ ବ୍ୟାଧି ଭୋଗ ଦେହରେ,
ଜନ୍ମିଥାଏ ମାଗୋ ପୁତ୍ର କନ୍ୟାରେ,
ନିଜ ସ୍ତନୁ କ୍ଷୀର ନ ଦେବୁ ବାରେ,
କହୁଛି ମୁ ଯାହା,
ଅଚରକୁ ମାଗୋ ସନ୍ତାନେ ତାହା । ୧୦୪ ।

ଆଶୁରାକାଳ ହେଲେ ସନ୍ତାନେ,
ଅଗ୍ନି କିବା ବିଷ ଦରବ ସ୍ଥାନେ,
ଛାଡ଼ି ଅଭିନ୍ନା ମା ନୋହୁକୁ ଭୁମ୍ଭି,
ବାରେ ବାରେ ତୋତେ କହୁଛି ମୁହିଁ,
ଏ ନୀତି ବିଧି,
ଶତଶିଶୁଛନ୍ତି ଜୀବନେ ମରି । ୧୦୫ ।

ନିଜ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କେବେହେଁ ଅନ୍ତର,
 ପୁଅ କନ୍ୟା ଗଣେ ନ କରି ଭୋର,
 ଦାସ ଦାସୀ କୋଳେ ଦେଇ ଅଚିନ୍ତା,
 ନ ହେବୁ ତହିଁରେ ଅଶେଷ ଚିନ୍ତା,
 ରଖି ରାଜ ଦିନ,
 ପାଳି ନେବୁ ସୁଖ ଶିଶୁ ପରଶ । ୧୦୬ ।

ନିୟମିତ କାଳେ ନିଦ୍ରା ଆହାର,
 ନିତ୍ୟ କରୁଛନ୍ତୁ ସନ୍ତାନେ ଭୋର,
 ଏଣୁ ତେଣୁ କିଛି ଲେଉଟର ପଡ଼ି,
 ଝୁଆଇବ ନାହିଁ ରୋଗଟି ଲେଡ଼ି,
 ଅସେ ଶିଶୁ କାଷ୍ଠେ,
 ବୈଦ୍ୟ ସମେ ପାଳ ସନ୍ତାନ ଚଷ୍ଠେ । ୧୦୭

ଦଶମାସ କାଳ ଗରଭେ ଥାଇ,
 ତହିଁ ଯେ ବାଧା ସନ୍ତାନ ଦିଅଇ,
 ତହିଁ ଶତ ଗୁଣେ ଯାଲନ ବ୍ୟାଧି,
 ଉଦ୍ୟାନ ପ୍ରତି ମାଲିର ଯେ ଚିନ୍ତା,
 ବୃକ୍ଷ ପାଳନରୁ,
 ସନ୍ତାନ ପାଳନ ଅଧିକ ଚରୁ । ୧୦୮ ।



ଶିଶୁ ଶିକ୍ଷା ।



ଜଳକୁ ଉତ୍ତଳ ବେଳ ଅତି,
 ଅଟଇ ମାଆଟେ ଶିଶୁଙ୍କ ମତି,
 ସେ ଶିକ୍ଷା ଶେଷକୁ ସନ୍ତାନେ ମାରି,
 ଜୀବନ ଯାକ ସେ ତାହା ଭୁଞ୍ଜଇ,

ଏଣୁ ଛୋ ସନ୍ତାନେ,
 ଯେତେ ସୁଶିକ୍ଷା ଦେବୁ ସଦାନେ । ୧୦୯ ।

ବିହୀନ ସନ୍ତାନେ କୋଠଳ ବସାଇ,
 ଦରଲ କୌତୁକ ଚଳିପ କନ୍ଦି,
 ଯେହୁ ଥିବୁ ତାଙ୍କ ମନେ ଦରସ
 ଭବେ ଯେତେ ନୀତି ଗାନ୍ଧିରେ ଅଛି,

ନୀତିଟି ବୁଝାଇ

ଚନ୍ଦନ ତାହାଙ୍କ ମନ ଭଞ୍ଜାଇ । ୧୧୦ ।

ନେତ୍ର ଚଳରେ ମୁଷ୍ଟ ସଭଳ ରେଖା,
 ନୁ : ଅଧିକ କି କି ରେଖା,
 ଯେହୁ ମଧୁର ଯାହା ତୋ ଥାନ,
 ତାହା ଯେହୁ ଶିକ୍ଷା ବିହୀନ ଭୁଞ୍ଜି,

ସନେ ଦିଶଇ;

ଯେତେକ ଶିକ୍ଷା ଦେବୁ ଅଧିକ ! ୧୧୧

ପିତା ମାତା ଆଦି ଗୁରୁ ଜନରେ,
 ଭକ୍ତି ଯେହ୍ନେ ସଦା ରହେ ହୃଦରେ,
 ତେସନ ଉପଦେଶ ନୀତି ଦେବୁ,
 ଅଶ୍ଳୀଳ ଭାଷା କୁହା ଛଡ଼ାଇବୁ,
 ମଧୁର ଭାଷାରେ,
 କଥା ନୀତି ଆଚରଣ ଗୃହରେ । ୧୧୨ ।

ଯେସନ ତୋହର ସନ୍ତାନଗଣ,
 କହିବେ ସର୍ବଦା ସତ୍ୟ ବଚନ,
 ତେସନ ସତ୍‌ଶିକ୍ଷା ଗୃହେ ବିହୁବୁ,
 ଯଦି ମିଥ୍ୟା କହେ ତା ଶାସ୍ତି ଦେବୁ,
 ମିଥ୍ୟା ଭ୍ରଷିଗଣେ,
 ତଳେ ସଙ୍ଗ ନ ଦେବୁ ମା ସନ୍ତାନେ । ୧୧୩ ।

ଦୁଷ୍ଟଚିନ୍ତା କିବା ଗୈର ବାଳକ,
 ସଙ୍ଗେ ତୋ ସନ୍ତାନେ କେବେ ତଳେକ,
 ମିଳାଇବୁ ନାହିଁ କହୁଛି ତୋତେ,
 ସଙ୍ଗରୁ ଦୋଷ ଗୋ ଆସେ ନିରତେ,
 ଯେମନ୍ତ ସଙ୍ଗରେ,
 ତେମନ୍ତ ଶିକ୍ଷା ଗୋ ବଢ଼େ ମନରେ । ୧୧୪ ।

ଭାଗ୍ୟଲତା ।

ସ୍ଵାର୍ଥପର ଦ୍ଵେଷ କୁଟିଳ ରୁଧି,
ଅସଂକାର ଅତ୍ନା ବର୍ଜିମା ଅଦି,
ଶୈଶରୁ ସନ୍ତାନେ ଛଲେ ବୋଧାଇ,
ନାନା ଯତ୍ନେ ଏହା ଦେବୁ ଛଡ଼ାଇ,
ନିଷ୍ଠୁରତା ଭାବ,
ଛଡ଼ାଇ ଦେଖିବୁ ନିତ୍ୟ ସୁଖିଭ । ୧୧୪ ।

ଅମାନ୍ୟତା କିବା ନଷ୍ଟ ସୁଭାବ,
ଅନାଗୁର ଅଦି ଯେ ମନ୍ଦ ଥୁବ,
ବେଳସ୍ତୁ ମାଆ ଗୋ ଛଡ଼ାଇ ନେବୁ,
ହେଲା କଲେ ଭାବ ନିନ୍ଦା ଲଭିବୁ,
ଘଟକର ଘଟ,
ସମେ ସାଧୁ ନେବୁ ଶୈଶବ ବାଟ । ୧୧୬ ।

ଶିଶୁ କାଳୁ ନାନା ବେଶ ଭୂଷାରେ,
ଲଳାଇତ ସନ୍ତାନରେ ଅଦରେ,
ନ କରୁ ମାଗୋ କହୁଛି ତୋତେ,
ଅଥବା ବିଳାସ ବାସେ କହିତେ,
ବସାଇ ନ ଦେବୁ,
ବସ ପ୍ରାୟେ ଏଥୁ ପ୍ରତି ଦେଖିବୁ । ୧୧୭ ।

ଶିଶୁ କାଳୁ ରଖି ଲଳନା ସାତ,
 ସନ୍ତାନେ ବଶ୍ୟ ନକର ପ୍ରକୃତ,
 ଯଦି ହୁଏ କେହି ପ୍ରକୃତ ବଶ୍ୟ,
 ଫମେ ଯତ୍ନେ ତାହା କରିବୁ ନାଶ,
 ନ କରିବୁ ହେଲା,
 ଚୂକିରେ ଉଦ୍ଧବ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଭେଳା । ୧୧୮ ।

କ୍ରକୁଟ ଡାକିବା ସମୟ ହେଉ,
 ପୁଅ କନ୍ୟା ଗଣେ ନିତ୍ୟ ତୋହରି,
 ଉଠାଇ ଶଯ୍ୟାରୁ ଉତ୍ତର ହୁଅ,
 ପଢ଼ି ପଢ଼ାଇବୁ ମାଆ ଗୋ ନିତ,
 ତହିଁ ବଦ୍ୟାଶିଷା,
 ଦେଉ ଥିବୁ ସଦା କର ଏ ଦାସୀ । ୧୧୯ ।

ଧୁବ ପ୍ରହଲଦୁ ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ,
 ଶ୍ରୀରାମ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସତ୍ୟ ପୌରୁଷ,
 ସୌମିତ୍ରଙ୍କର ଭ୍ରତୃ ଭକତି,
 ସ୍ୱୟଂସିଂହଙ୍କର ଧରମ ନୀତି,
 କହି ଏ ବିଷୟ,
 ବୁଝାଇ କରିବୁ ଜ୍ଞାନ ଉଦୟ । ୧୨୦ ।

ଭୃଗ୍ୟଲତା ।

ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷା ତୋତେ ଆବାଲ୍ୟ ଦେଲି
ସେହି ଶିକ୍ଷା ତୋର ଜନ୍ମାରେ ପାଲି,
ନେରୁ ମାଗୋ ତୋତେ ଏତେ କହୁଛି,
ଅବହେଳା ତହିଁ ନ କରି କିଛି,
ଦିନ ହରିନେରୁ,
ଉତ୍ତମ ମାତାରେ ପୂଜ୍ୟା ହୋଇବୁ । ୧୨୧ ।

ଦଶ ବର୍ଷେ ଜନ୍ମା ବିଦ୍ୟା ପଠନ,
ତ୍ରୟୋ ଦଶେ ଶୁଦ୍ଧ କାର୍ଯ୍ୟ ବିଧାନ,
ଶୋଡ଼ଶେ ସାରିବୁ ରମ୍ଭନ ଶିକ୍ଷା,
ମଧ୍ୟେ ମଧ୍ୟେ କରି ତାର ପରୀକ୍ଷା,
ସୁଟିଥିଲେ କାହିଁ,
କୁହଁ ସଂଶୋଧନ କରିବୁ ତୁହି । ୧୨୨ ।

ମାତା ନୀତି ଭବ ମନରେ ଥୋଇ,
ତହିଁ ଭୃଗ୍ୟଲତା ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ,
ଜୁହାରି ଜନନୀ ପଦ ଯୁଗଲେ,
କହେ ସେ ମାତାକୁ ତହିଁ ବିକଲେ,
“ମାଆ ବୋଲି ସିନା,
କହିଲୁ ତୁ ଏତେ ହୃଦ ଭବନା” । ୧୨୩ ।

ପୁଣି ରୁଜୀ ହେଉ ବଜ୍ର ନିଗିଟ,
 ସିନ୍ଦୂର ସଦା ମଣ୍ଡୁ ତୋ ଲଲଟ,
 ଅଞ୍ଜନ ବୋଲେ ନେତ୍ର ସଦାପୁରୁ,
 ଅଳତାରେ ହେଉ ପୟର ଗୁରୁ
 ପତ ପୁତ୍ର ସଙ୍ଗେ,
 ତୋ ଦିନ ସରୁ ମା କୌତୁକ ରଙ୍ଗେ । ୧୨୪ ।

ବାଳିକା ଯୁବତୀ ଏକତ୍ର ହୋଇ,
 ସାଧୁ ନୀତଫଳ ଲୁଟିବା ପାଇଁ,
 ପ୍ରବେଶି ଏ ଭାଗ୍ୟଲତା ଉଦ୍ୟାନେ,
 ଏଥୁ ପତ୍ର ଖଣ୍ଡି ନ ଛାଡ଼ି ସଖେ,
 ସବୁ ହରି ନିଅ,
 ମାଏ ଏ ଫଳେ ଭାଗ୍ୟବତୀ ହୁଅ । ୧୨୫ ।



ଭାଗ୍ୟଲତାରେ

ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥିବା କଠିନ ଚଳମାନଙ୍କର ଅର୍ଥ ।

୧ ପଦ

ବସନ୍ତ — ବାସସ୍ଥାନ ।
 ଦମ୍ଭତ — ପତ୍ତପତ୍ନୀ ।
 ଅନପତ୍ୟ — ସନ୍ତାନସ୍ଥାନ ।

୨ ପଦ

ବଧୁ — ବଧାତା ।
 ବଧାନ — ନିସ୍ତମ ।
 ହୁଷ୍ଟ — ଅନନ୍ଦ ।

୩ ପଦ

ଗଣକ — ଗଣନାକାରୀ ।
 ସୁସିଦ୍ଧି — ଉତ୍ତମ ସୁଫଳତା ।

୪ ପଦ

ବାଳା — ନାୟିକା ।
 ସଙ୍ଗିନୀ — ସହଚ୍ଚରଣୀ ।
 ଉତ୍ତମା — ଶ୍ରେଷ୍ଠା ।
 ଅଖ୍ୟା — ନାମ ।

୫ ପଦ

ବିଭ — ଯାପି ।
 ପରିଶୟ — ବିବାହ ।
 ସାନନ୍ଦ — ଅନନ୍ଦ ।
 ବିବିଧ — ନାନାପ୍ରକାର ।

୬ ପଦ

ବିଦାୟ — ମେଲଣି ।

ସମୋୟ — ସମୋଧନ କରି,
 [ବା ଅହାନ ।
 ଆଲିଙ୍ଗି — ଆଲିଙ୍ଗନ କରି ।

୯ ପଦ

କୃତାର୍ଥ — କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ।
 ପୂତ — ପବନ ।
 ସନ୍ତାପ — ଦୁଃଖ ।

୧୦ ପଦ

ଗୁରୁଧାମ — ପୂର୍ବେ = ଜଗନ୍ନାଥ ।
 ପଶ୍ଚିମେ — ଦ୍ଵାରକାନାଥ ।
 ଦକ୍ଷିଣେ — ରାମନାଥ ।
 ଉତ୍ତରେ — ବଦ୍ରନାଥ ।
 ପାପିନୀ — ପାତକନାଶିଣୀ ।

୧୧ ପଦ

ଶିରୋଧାର୍ଯ୍ୟ — ମଥାରେ
 [ଧାରଣୀୟ ।

୧୨ ପଦ

ରୋଗଗ୍ରସ୍ତ — ରୋଗଦ୍ଵାରୀ
 [ଅକାନ୍ତ ।
 ପ୍ରଣୟ — ପ୍ରୀତି ।

୧୩ ପଦ
ସରତ — ନଦୀ ।

୧୪ ପଦ
ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ — ଦୁଷ୍ଟ ।
କୁହୁକ — ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ ।
ବିପଥ — ବିପଦ ।

୧୫ ପଦ
ଅସତ୍ — ଅସାଧୁ ।

୧୬ ପଦ
ଫାଦ — ଫାଶ ।
ବିଚ୍ଛିନ୍ନ — ବିଭିନ୍ନ ।
ଭବନ — ଗୃହ ।

୧୭ ପଦ
ଅଜ୍ଞାନ — ଅଭଦ୍ର ।
ଗରଳ — ବିଷ ।
ଉଗାର — ଉନ୍ମାତ୍ତ ।

୧୮ ପଦ
କର୍କଶ — କଠିନ ।

୧୯ ପଦ
ପ୍ରଭୁଭୂ — ଅଧିକାର ।
କଙ୍କର — ଶୂକର ।

୨୦ ପଦ
ପେୟ — ପାନୀୟ ପଦାର୍ଥ ।

୨୧ ପଦ
ପଥକ — ବାଟୋଇ ।

୨୨ ପଦ
ବିଷଣ୍ଣ — ମ୍ଳାନ ।
ସନ୍ଦିଧାନ — ସମିପ୍ୟ ।

୨୩ ପଦ
ମନ୍ଦୋପଦେଷ୍ଟା — କଣ୍ଠିଗୁରୁ ।
ଦ୍ରବି — ମଜ୍ଜି ।
ନରତ — ଅନୁକ୍ଷଣ ।
ନୀତି — ନିୟମ ।

୨୪ ପଦ
ତପୁର — ସଚେଷ୍ଟ ।
ଘନ — ମେଘ ।

୨୫ ପଦ
ସହାସ୍ୟ — ପ୍ରେମ ।
ଅସ୍ୟ — ମୁଖ ।
ସମ୍ଭାଷଣ — ଆଳାପ ।
କସଣ — ଦୁଃଖ ।

୨୬ ପଦ
ବିଖ୍ୟାତ — ପ୍ରକାଶ ।

୨୭ ପଦ
ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ — ଚକ୍ଷୁ ଗୋଚର ।
ଅବାରଣ — ଉଦ୍ଧାର ନ ହେବା
ଶିକ୍ଷାଦାତ୍ରୀ — ଶ୍ଵୀ ଶିକ୍ଷକ ।
ବିଶାଦ — ଦୁଃଖ ।
ତମ — ଅକାର ।

୨୮ ପଦ
 ଶ୍ଵିତ—ଫୁଲବା ।
 ସୁମନ—ଫୁଲ ।
 ୨୯ ପଦ
 କୁଳିଶ—ବଜ୍ର ।
 ୩୦ ପଦ
 ବିଦ୍ଵାନ—ଗୁଣଜ୍ଞାନ ।
 ଯାମିନୀ—ରତ୍ନ ।
 ୩୧ ପଦ
 ପ୍ରକୃତ—ସୁଭାବ ।
 ଦିଗ୍ଘୟ—ବିଭବ ।
 ୩୨ ପଦ
 ସଂକଳ୍ପ—ପ୍ରତିଜ୍ଞାକର ।
 ୩୩ ପଦ
 କୁଟ—ସମୂହ ।
 ବିକୃତ—ଅସୁନ୍ଦର ।
 ଅଭୃଷିତ—ଭୃଷଣସ୍ଥାନ ।
 ତସ୍ତୁ ପାର୍ଶ୍ଵା ।
 ଶିବା—ଦୁର୍ଗା ।
 ୩୪ ପଦ
 ଭବି—କନ୍ଦିଷ୍ୟତ୍ ।
 ୩୫ ପଦ
 କଣ୍ଠ—ତସ୍ତୁ ।
 ୩୬ ପଦ
 ଉଦକ—ଜଳ ।

ଅସନ—ଭୋଜନ ।
 ୩୭ ପଦ
 ଅଗୁସାର—ଅଗ୍ରସର ।
 ୩୮ ପଦ
 ଅଜ୍ଞାତ—ଅଗୋଚର ।
 ୩୯ ପଦ
 ବିରାଗୀ—ବୈରାଗ୍ୟଯୁକ୍ତ ।
 ୪୦ ପଦ
 ବିଶ୍ରାମ—ଶ୍ରମହରା ।
 କର୍ତ୍ତବ୍ୟ—କରଣୀୟ ।
 ୪୧ ପଦ
 କୂର—ନିର୍ଦ୍ଦୟ ।
 କୁଟିଳ—କପଟଯୁକ୍ତ ।
 ଭର୍ତ୍ତା—ପତି ।
 ଉଦାସ—ସଂସାର ତ୍ୟାଗୀ ।
 ସଲିଳ—ଜଳ ।
 ସୌଭାଗ୍ୟ—ସୁଦଶା ।
 ୪୨ ପଦ
 ଗୋପନ—ଲୁଚାଇବା ।
 ଶ୍ରୁତ—କର୍ତ୍ତୃ ।
 ୪୩ ପଦ
 ଧରଣୀ—ପୃଥିବୀ ।
 ସତ୍ତ୍ଵ—ମନ୍ତ୍ରା ।
 ଉବ ସଂସାର ।
 ୪୪ ପଦ
 ଦ୍ୟୁମାନ—ସମାଦର ।

୪୫ ପଦ
 ଦ୍ଵେଷ — ଉର୍ଷା ।
 ନୀର — ଜଳ ।
 ୪୬ ପଦ
 ବିକଳ — ସମେହ ।
 ସୌମିତ୍ରୀ — (ସୁମିତ୍ରା ପୁତ୍ର)
 [ଲକ୍ଷ୍ମଣା ।
 ପାଞ୍ଚାଳ — ପାଞ୍ଚାଳକନ୍ୟା,
 [ଦ୍ରୌପଦୀ ।
 ୪୭ ପଦ
 ସୁନାଶ — ଉତ୍ତମ ସ୍ତ୍ରୀ ।
 ୪୮ ପଦ
 ଭଗାବୁଣୀ — ସ୍ତ୍ରୀ ଶତ୍ରୁ ।
 ଦ୍ଵନ୍ଦ — କଳହ ।
 ୪୯ ପଦ
 ଅହି — ସର୍ପ ।
 ପ୍ରମାଦ — ଭ୍ରମ ।
 ମେଘାଇ — ଖଣ୍ଡନକରାଇ ।
 ୫୦ ପଦ
 ଅଭିଧୁ — ଅଭ୍ୟାଗତ ।
 ୫୧ ପଦ
 ପ୍ରଭୃତ — ସକାଳ ।
 ୫୨ ପଦ
 ବିବେକା — ଚତୁରୀ ।

ପତ୍ରବ୍ରତା — ପତ୍ରଭକ୍ତା ।
 ଶିଶୁ — ଶୋଭା ।
 ତୋର — ସୁନ୍ଦର ।
 ୫୩ ପଦ
 ଅପାର — ପାର ନ ହେବା ।
 ସାଗର — ସମୁଦ୍ର ।
 ଶଶୁର — ଶାଶୁ ।
 କୂଳ — ଖର ।
 ଖାତା — ଲେଖିବା ବାହି ।
 ୫୪ ପଦ
 ସରଇ — ପ୍ରବଇ ।
 ୫୬ ପଦ
 ପରଶ୍ରୀକାନ୍ତର — ଯେ ପରର ସୁଖ
 ଦେଖୁ ସହି ପାରେନାହିଁ ।
 ଅନଳ — ନିର୍ଥା ।
 ୫୭ ପଦ
 ପିପିଲିକା — ପିମ୍ପୁଡ଼ି ।
 ଶାନ — କୁକୁର ।
 ୫୮ ପଦ
 କୁସ୍ଥିତ — କଦର୍ପ୍ୟ ।
 ୫୯ ପଦ
 ଗମ୍ଭୀର — ଉଦାର ।
 ସାଗର — ସମୁଦ୍ର ।
 ଭନ୍ନୁ — ସୂର୍ଯ୍ୟ ।
 ବିଦ୍ୟୁ — ବିଜୁଳି ।

୧୧ ପଦ
ଭୂଷଣ—ଅଳଙ୍କାର ।

ଦୂଷଣ—ଦୋଷ ।

ସନ୍ତାପ—ଦୁଃଖ ।

୧୩ ପଦ

ଅର—ଶତ୍ରୁ ।

କାମ—କାମନା ।

କୋପ—କୋପ ।

ପ୍ରୋହ—ଅଜ୍ଞାନ ।

ମଦ—ଗର୍ବ ।

୧୪ ପଦ

ସୃଷ୍ଟି—ସର୍ଜନା ।

୧୫ ପଦ

କଳଙ୍କ—ଅପଯଶ ।

ଅବଳା—ନାଶ ।

ସରଳା—ନାଶ ।

୧୬ ପଦ

ହେଉବା—ଗୃହିବା ।

୧୭ ପଦ

ବିନୟ—ବିନୟ ।

୧୮ ପଦ

ଭୂଷଣ—ଅଳଙ୍କାର ।

କବରୀ—କୁଡ଼ା ।

୧୯ ପଦ

ଛଦ୍ମ—ଦୋଷ ।

କଳଙ୍କୀ—ଦୁର୍ନାମ ଅଛି ଯାହାର
ମୃଗତୃଷ୍ଣା—ପ୍ରଖର ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣ-

ଶରେ ଦୂରରେ ଜଳ ଭ୍ରମ ।

ଶଶ—ଠେକୁଆ ।

୨୦ ପଦ

ନରଂଗୟ—ଅଶ୍ରୁସୂକ୍ଷ୍ମ ।

ଅଜ୍ଞାତ—ଅଜଣା ।

୨୧ ପଦ

ଧାନ୍ୟ—ଧାନ ।

ଭଲପ—ଶେଜ ।

୨୩ ପଦ

ଅମୂଳ—ମୂଳରୁ ।

କଳି—କଳନା କର ।

ଯାଚନା—ଭିକ୍ଷା ।

ସତ୍ତ୍ୱର—ସେହୁକ୍ଷଣି ।

୨୪ ପଦ

ସନ୍ତାପ—ଦୁଃଖ ।

୨୫ ପଦ

ବରଦେଘା—ସୀତା ।

ରବନ—ଗୃହ ।

୨୬ ପଦ

ସମ୍ପଦ—ଧନ ।

ଅମ୍ରିୟ—ଅମୃତ ।

ମୋଦ—ଆନନ୍ଦ ।

୭୮ ପଦ

ଅନ୍ତତ—ଲୁପ୍ତରହିବା ।

ଫଳା—ଦରଦ୍ରାଣା ।

୭୯ ପଦ

ଘୋର—ଭୟଙ୍କର ।

ନିସାଡ଼—ଘନ ।

ଅରଣ୍ୟ—ବନ ।

ବିବେକ—ଉତ୍ତମ ବିବେଚନା ।

୮୧ ପଦ

ଯଶ—ସୁଖ୍ୟାତ ।

୮୨ ପଦ

ନୀତି—ନୀୟମ ।

ସଂକ୍ଷେପ—ଅଳ୍ପୀକରଣ ।

କୁମ୍ଭୀପାକ—ନରକ ବିଶେଷ ।

୮୩ ପଦ

ଦ୍ୱେଷ—ଉର୍ଦ୍ଧା ।

ଉତ୍ତମ—ଚିତ ।

ବର୍ଜନ—ତ୍ୟାଗ ।

୮୪ ପଦ

କୁସୁମ—ଫୁଲ ।

ସ୍ୱର୍ଗ—କୁଳିବା ।

୮୫ ପଦ

ପରିଧାନ—ପିନ୍ଧିବା ।

ପ୍ରହରା—ଘେନିବାର ।

ଗର୍ଭବତୀ—ଗର୍ଭଣୀ ।

୮୬ ପଦ

ପିପିଲିକା—ପିମ୍ପୁଡ଼ି ।

କାଟ—ପୋକ ।

ଦୃଷିତ—ଦୋଷଯୁକ୍ତ ।

ଅସ୍ତ୍ରଶ୍ୟ—ସ୍ୱର୍ଗର ଅଯୋଗ୍ୟ ।

ରଜସ୍ୱଳା—ରତ୍ନମତୀ ।

୮୭ ପଦ

ବୃଧ—ପଣ୍ଡିତ ।

୮୮ ପଦ

ନୀରକୋଳ—ନଡ଼ିଆ ।

ଭଲ—ରାଣି ।

କଷଣ—ଦୁଃଖ ।

୮୯ ପଦ

ପେଶୁରା—ବନ୍ଧ୍ୟକାନ୍ତ ଫଳ

ବିଶେଷ ।

୯୦ ପଦ

ତିକ୍ତ—ପିତା ।

କଟୁ—କଡ଼ୁଆ ।

୯୧ ପଦ

କେଶ—ବାଳ ।

ବିଭୂଷା—ବିଶେଷରେ ଭୂଷଣ

ହେବା ।

ବାରୁଣୀ—ପଞ୍ଚମ ଦିଗ ।

ଅନାଦୃତେ—ଖୋଲା ।

୯୩ ପଦ

ରୋଦନ—କ୍ରନ୍ଦନ ।

ଅପଦନ—ଦେହ ।

ସରୋଜ—ପଦ୍ମ ।

୯୪ ପଦ	୧୦୩ ପଦ
ଅପତ୍ୟ — ପୁତ୍ରକନ୍ୟା ।	ସୁଷ୍ଟ — ସରୁ ।
୯୫ ପଦ	୧୦୫ ପଦ
ଅର୍ପଣ — ସମର୍ପଣ ।	ବିସ୍ମର — ପାସୋର ।
୯୬ ପଦ	୧୦୬ ପଦ
ଭେଲ — ଅବ୍ୟକ୍ତ ଶବ୍ଦ ।	କାପ୍ତ — ଦେହ ।
୯୭ ପଦ	ବୈଦ୍ୟା — ଚିକିତ୍ସିକା ।
ସୁମନ — ଫୁଲ ।	ଭୟ — ସମୂହ ।
ଗଜସ୍ୟ — (ଶିଶୁ ଦେହ ବ୍ୟତୀ)	୧୦୮ ପଦ
ଶ୍ରେଣ ବଶେଷ ।	ଉଦ୍ୟାନ — ବନ ।
ଉପୁଜେ — ଜାତ ହୁଏ ।	ଗରୁ — ଭୃତ୍ତି ।
ବିଛଣା — ଶେଷ ।	୧୦୯ ପଦ
୧୮ ପଦ	ମତ୍ତ — ମନ ।
ଝୁଝୁ — ବାତ ବାନ୍ତି ରୋଗ ।	ଶୈଶବ — ଶିଶୁକାଳ ।
ଅଲତ୍ତ — ବୃଣ ବଶେଷ ।	ସଦନ — ଗୃହ ।
ବାଛୁର — ଝାଡ଼ା ରୋଗ ।	୧୧୦ ପଦ
ଛୁପି — ମୁଖରୋଗ ।	ବିଶ୍ରାମ — ଶ୍ରମହରତା ।
ଅନାଶ୍ୟ — କର୍ପ ରୋଗ ।	ଦୂର୍ଷ — ଅନନ୍ଦ ।
୧୦୦ ପଦ	ରଞ୍ଜାଭା — ସନ୍ତୋଷ କରୁଥିବା ।
ସଙ୍ଗାଳ — ସକାସ୍ତ୍ର ଧନ ।	୧୧୧ ପଦ
୧୦୧ ପଦ	ସରଳ — ସିଧା ।
ଅମୃତ୍ୟ — କୁଇଁବା ଅଯୋଗ୍ୟ ।	ବୃତ୍ତ — ଚକ୍ରକାର ଶେଷ ।
ମୁଖରୁଦ୍ଧା — ଶିଶୁ ରୋଗବଶେଷ ।	ମୌଖିକ — ମୁଖସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।
୧୦୨ ପଦ	୧୧୨ ପଦ
ପ୍ରସୂତ — ନବସନ୍ତାନବତୀ ।	ଅଶ୍ଳୀଳ — ଅଭଦ୍ର ।
ଗାନ୍ଧ — ଦେହ ।	୧୧୩ ପଦ
	ସକଦା — ସଦାବେଳେ ।

ସଦାସାଧୁ ।

ଶାନ୍ତି—ଦଣ୍ଡ ।

୧୧୪ ପଦ

ଦୁଷ୍ଟରଥ—ମନଥାଚରଣ ।

୧୧୫ ପଦ

ସ୍ୱାର୍ଥପର—ନିଜ ପ୍ରୟୋଜନ ।

ସାଧନରେ ତପ୍ତର,

ପର ପ୍ରୟୋଜନ ପ୍ରତି

ଉପେକ୍ଷା କାଣ୍ଡ ।

ଦ୍ୱେଷ—ଶତ୍ରୁତା ।

କୁଟିଳ—କପଟ ଯୁକ୍ତ ।

ଅହଂକାର—ଗର୍ବ ।

ଆତ୍ମବଢ଼ିମା—ନିଜକୁ ନିଜେ

ପ୍ରଶଂସା କରିବା ।

ନିଷ୍ଠୁର—ନିର୍ଦୟ ।

୧୧୬ ପଦ

ଭବ—ଉଦ୍‌ବିଷୟ ।

ଘଟକର—କୁମ୍ଭୀର ।

୧୧୭ ପଦ

ବିଳାସ—ଆମୋଦ ପ୍ରମୋଦ ।

୧୧୮ ପଦ

ଲଳନ—ସମ୍ବେଦ୍ୟ ପାଳନ ।

ପ୍ରକୃତ—ସ୍ୱଭାବ ।

୧୧୯ ପଦ

କୁକୁଟ—କୁକୁଡ଼ା ।

ସୁତ—ପୁତ୍ର ।

ଦାସୀ—ଉପଦେଶ ।

ଦୃଢ଼—ସ୍ଥିର, କଠିନ ।

ପୌରୁଷ—ପରାକ୍ରମ ।

ସୌମିତ୍ରୀ—(ସୁମିତ୍ରାପୁତ୍ର)

ଲକ୍ଷ୍ମଣ ।

୧୨୦ ପଦ

ଆବାଲ୍ୟ—ବାଲକାକୁ ।

୧୨୧ ପଦ

ଦୟୋଦୟ—ତେର ।

ଶୋଭିଷ—ଶୋଭିଲ ।

ଦୁଃଖ—ହେଲା ।

ସମୋଧନ—ଶୁଦ୍ଧି କରଣ ।

୧୨୨ ପଦ

ସନ୍ତୁଷ୍ଟ—ତୃପ୍ତ ।

୧୨୪ ପଦ

ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ—ସୁନା ।

ରୂଡ଼ୀ—କରତୁଷଣ ବିଶେଷ ।

ନରଟ—କଠିନ ।

ଅଞ୍ଜନ—ନେତ୍ର କଳା ।

ଗୁରୁ—ସୁନ୍ଦର ।

୧୨୫ ପଦ

ଏକତ୍ୱ—ଅଭେଦ ।

ସାଧ୍ୟ—ସଖା ।

ଉଦ୍ୟାନ—ଉପବନ ।

ଭାଗ୍ୟବତୀ—ସୌଭାଗ୍ୟ ଶାଳିନୀ